

ИЗДАВА

уторником, четвртком
и недељом

ЦЕНА:

за I месец I динар
или I крунаПреглату примају све
поште у Србији и
иностраниству

ЗВЕЗДА

ПОРОДИЧНИ ЛИСТ

Преглату треба слати:
Стеви М. Веселиновићу
проф. БогословијеНЕПЛАЋЕНА ПИСМА
НЕ ПРИМАЈУ СЕ

Рукописи не враћају се.

УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ:
Кнежев Споменик бр. 9.

БРОЈ 10 ПР. ДИИ.

Уредник: Јанко М. Веселиновић

БРОЈ 10 ПР. ДИИ.

ПЕСМА О СВЕЧАНОСТИ НЕРОНОВОЈ

(Виктор Иго)

О, друзи, нас чама мучи, мудрац се клони ње, —
Ходите видети празник, на кој' вас зовем све.
Нерон, господар света и хармоније Бог,
Даваће сјајну гозбу у славу скиптра свог.
И к'o што певају Јонци певаће и он сад,
Уз звучну своју лиру божански свиће склад.

Весео позив нек вас доведе у тачни час.
И боље, сјајније, лепше, гостићу тада вас
Од Грка Агенора, Паласа, роба мог...
И на тој свечаној гозби сваки ће минут' јад.
И Диогена мудрог хвалиће Сенека тад,
Пићућ' фалериско вино из златног пехара свог.

Дођте. Пред вама, друзи, синуће цео Рим.
На кулу ја ћу сести и веселићу се тим.
Гледаћу озго с трона, што златом трепти сав,
Како је смешна борба, што бију мрав и лав:
Данас ће циркус бити, тај седмобрежни Рим,
Нека се он данас бори са морем пламеним.

Господар света хоће, господар селене све
Да се отргне од чаме и сете, што га тре.
Он треба да баца муње као што чини Бог.
Ходите... мрак је пао... ево вам празника мог!
И хидра огромна, пламен, почиње страшни бој
Подигне већ мрачна крила и ватрен језик свој.

Ах! Чујте потмули жубор, гледајте густи дим.
Видите људе, где јуре к'o сенке кроз тај Рим.
Самртни мир је наст'o, а за њим страховит лом.
То стубови и аркаде грме у паду свом
И река од бронзе куља кроз пеп'o и кроз жар,
Пламене таласе ваља у хучни у Тибар.

Пронаде јасне и мрамор, порфир, статуе те.
И ако богови беху сада је пеп'o све.
А знајте, божја је казна у овом ћефу мом.
И све је прогуто пожар у страшном ходу свом.
И ветар у плам дува и шири рујни сјај,
Те као ватрена бура изгледа пожар тај.

О, горди Капитолу, збогом, теби је пламен гост!
Сулином водоводу Коцитов раван је мост.
Ја, Нерон, тако хоћу... и нека све падне сад!
Добро је... још нека пламен прождире овај град.
Погледај само, о, Риме, владару свету свом,
Ту сјајну дијадему на гордом челу твојем!

Сибиле, прича вели, ко дечко слушах то,
Дале су гордоме Риму трајање вечито.
И да ће живети вечно тај седмобрежни град
И када нестане њега, нестаће света тад.
Још колико часова, друзи, питам вас сада ја,
Трајаће гордом Риму његова вечност та?!

О, мрачна када је поноћ, како је диван плам!
На овој слави мојој завиди Херострат сам!
И шта се мене тиче презрено робље то
Нек бежи испред плама, нек носи живот гo
Круну ми са чела скин'те, јер овај пламен клет,
Што Рим у пеп'o ствара, мог цвећа пржи сплет...

Прене ли капљица крви по руху, ил' по тлу,
Ви критским руменим вином сперите мрљу ту.
Јер изглед крви драг је само човеку злом...
И с тога скримо јаву пијанком разблудном
Ако би дирнуле кога жртава муке те
Нек хучном песмом тада угуши у себи све.

Рим ја кажњавам сада, и с правом светим се тим,
Јер се у њему диже неверног тамњана дим
Крај светог Јупитера мрекоме Христу том.
Ал' ја ћу требити губу у гордом Риму свом.
Ја свога хоћу храма и хоћу бог да сам ја!
Јер нема у подлих људи већ доста богова!...

И ја ћу срушити Рим, па лепшим дићи га тад,
Али бар сад нека буде бунтовног крета над;
Хришћана нек није!... Идите, побите све!
У њима Рим нек види сав узрок ватре те.
Истребите их!... Робе, додај ми ружа сплет...
О, како мирише лепо ружица, красни цвет!...

Септембра, 1894.

Анрија Ивановић.

ЖРТВА ЉУБАВИ

— Н О В Е Л А —

(НАСТАВАК)

Једног дана позваше ме команданту пука. Командант ми саопшти, како је потребно да се из пука за двадесет дана пошаље један официр у дивизијски штаб ради извршења извесног поверљивог посла, па је изабрао мене у нади да ћу ја оправдати његово поверење и мишљење о себи, на што сам само ћутао, клањао се и благодарно. То се чешће дешавало, да из пука шаљу баш у ово време, по једног официра у дивизијски штаб и то се сматрало као одликовање. Ја се нисам ни обрадовао, ни сневеселио. Слутио сам да ће ми растанак с Вером бити веома тежак; с друге пак стране копкало ме је, да видим како ће то на њу утицати и како ће ме дочекати кад се вратим. Било је баш пред ручак кад сам дошао да им саопштим.

— Замисли, Веро, почех ја нарочито као с неким поносом, како ме је командант одликовао: шаље ме на двадесет дана у дивизијски штаб, да радим на неком поверљивом послу. Је ли ти мило?

Она ме у почетку слушаше радознано, па јој одједаншут потавнише очи и поче полако плакати.

— Веро, па немој да плачеш, ти мислиш да је мени лако. Веруј ми, писаћу ти сваког дана, слаћу ти цвећа, почех ја да је тешим.

— Јест... теби је лако, поче она кроз плач, а да знаш шта се овде ради — и ту показа на срце — ти не би...

— Веро, та ја те волим, ти си мој живот, моја радост... Па добро ако хоћеш ја нећу да идем, написаћу рапорт да сам болестан па квит посла.

— Не, не, ти мораш ићи, то захтева твоја служба, рече она.

— Умири се, Веро, молим те, неће ваљда наш растанак трајати до века... Бројаћу секунде, кад ћемо се опет састати. Замисли, како ће нам бити мио и радостан наш састанак...

Она се усиљаваше да се насмени, али наш ручак прође у ћутању. Проклињао сам дан и час кад су ме изабрали.

Дође и дан растанка. Ствари сам послао на станицу са посиљним, а ја одох к њима да се опростим. На срцу ми тешко до зла Бога, чисто ме страх хвата од нечега, од неке непојмљиве слутње. Одох к њима. Она седи тужна а у очима светле сузе; тетка се храбри, али се види, да и код ње није све у реду. Седох. Не могах да проговорим ни једне речи, изгледало је као да је у кући неко умро; мало је фалило па да се расплачем као дериште. Туга ми се обавила око

срца па ћутах као заливен... Осећах да треба што год да кажем, па тек избацих неколико гауних, безначајних речи, чак се гадно зацереках... Одједном се окренух.

— Збогом, тетка, рекох неким сувим, металним гласом (чисто није мој глас) и пољубих је у руку.

— Срећан ти пут, рече она, љубећи ме образ, па се чувај! Немој да тугујеш, ниши чешће чекаћемо те сваког дана.

Приђох Вери, не смем да је погледам.

— Због... и хтедох да јој пољубим руку, али се и нехотично загрлимо; усне нам се стонеше у један дуг, дуг пољубац. То је био први и последњи. Она се мало трже, прекрсти ме и чешће ме гурну од себе.

Ја одох на станицу потпуно бесвестан. Пишао сам јој сваког дана и добијао одговоре. Понекад сам пишао бонбоне и једва сам чекао да кад ћу се вратити у пук. Посла сам имао и сувише; једина радост била су ми њена писма пуна љубави, увек нежна, увек брижна. Остало још пет-шест дана па да се вратим у пук, већ сам уживао како ћемо се састати; али једног дана не добих писма. То ме страшно узнемири. „Сигурно је задоцнило па ћу га тек сутра добити“, тешим самог себе.

Сутра дан опет ни једно. Боже! шта је с њом, да ли је здрава? Да се није десила каква не срећа? Што бар тетка не пише? Пошаљем телеграм — одговора нема. Да ли је жива! Ах, како ме плаши та страшна неизвесност! Ломпо сам кршио руке од муке и неке тешке туге. Једва сам преживео последња два дана. Просто сам био болестан и нервозан. Једва једном дочеках и тај тренутак да стигнем на станицу. Са станице појурим право њима кући. У предсобљу ме дочека тетка:

— Шта је, тетка, с Вером? камо је?

— Ништа, ништа, одговори она, умири се, дошао јој отац.

Срце ми се охлади. Уђем у собу кад тамо седе два господина у годинама. У једном сам одмах познао Вериног оца, на њему сам видео много Вериних црта. То је био човек велика раста; на први поглед леп и симпатичан са јако прогрушаном и брижљиво рапчешљаном брадом, одевен просто, али укусно, на лицу му се онажала нека скрушеност; по борама на лицу и мекхурићима испод очију видело се да је тај човек провео буран живот, а по оцрту усана рекао би човек да је он бескарактеран, слаботиња, да није имао своје ја; у погледу који је бацао умилно час на Веру, час на другог господина, видело се да га нешто јако мори, управо типти. То су људи који су кадри да учине и добро и зло. Други господин, што сеђаше до Vere, имао је источњачки тип, средњег раста, прилично дежмекаст, година

истих или нешто млађи од Вериног оца, ћелав са масним, пожудним очима, са дебелом и влажном доњом усном, сав улицкан, са масивним златним ланцем и безброј дијамантских прстенова на прстима, који су, од силне неге, више личили на путер кифле него на човека трудбеника — једном речи: остављао је одвратан утисак. На лицу му сија задовољство.

У тај мах, кад сам ушао, он је седео крај Вере, наклонио се њој и нешто јој причао, церекао се... Ја приђем Вери и учтиво се поклоним. Она се придиже мало, слабо се осмехну и пружи ми руку. Рука јој хладна. Окренем се њеном оцу да му се представим.

— Мој отац, господин Владимире, рече она.

Од њених речи мало у несвест не падох. Он се диже и љубазно пружи руку. Ми се руковасмо. Господину што сеђаше крај ње поклоним се, али му се не представих, и седох. Он се нарочито још више навали и поче да јој прича, како је баш пред сами полазак купио дивне коње и кола и како воли лепо да живи. Говори а онај масан, брижљиво негован и обријан подваљак само му игра. У један мах страшно ми се прохте да га ухватим за онај подваљак, да га удавим и да уживам у његовом самртничком крклању.

Ја седим, изретка одговарам на питања оца и тетке и посматрам. Воже, како се она променила, лице увело, ни мало румени; у очима још већа сета, још већа туга. Бајаги слуша овога што седи до ње, а мисли и осећаји Бог те пита куд лутају! Опростих се и пођох, тек ће ми тетка у преобљу рећи.

— Немој да си млакоња, тиме убијаш само Веру; дођи сутра у три сата, они неће бити, имају посла у вароши.

Ја одох кући и не тренух целу ноћ; шта ти нисам претурио преко главе; о чему ти нисам мислио, али од свега тога ништа. Једина је пада био ујак. Сутра дан јавим се у пук и с нестрпљењем очекивах три сахата. Тачно у 3 сахата био сам код њих. Вера ме дочека тужна и жалосна до крајности.

— Веро, шта је ово? пита се овде дешава?

— Кобац је дошао! рече она кратко.

— Па? запитих ја.

— Па ништа, одговори она.

— Шта, зар си се већ решила? запитих је бојажљиво.

Она ме погледа, као да је хтела рећи: „Зар и ти?“ па се одједном скљока. Једва стигох да је прихватим и наместим у фотељу.

— Голубице моја, Веро, опрости — ја не знам шта говорим; погледај ме, целу ноћ нисам тренуо мислећи на те; долазим после дугог растанка; жудим да те видим веселу и радосну, а ти изгледаш као да те у гроб мећу; затичем твога оца и овога, грозим се и да га споменем! Зар

је мени лако? Веро, сувашце моје, погледај ме, охрабри се!..

И безумно јој љубих руке и квасих својим сузама. Она се освести и полако диже трепавице, као да се буди из тешка сна, па ће тек рећи као да неком прети:

— А—а! Соко је ту! па ме грчевито загрли.

— Јесте, душо, Соко је ту! За тебе ће и живот дати. Та убићу те пре него што ћу те видети у његовим гадним шакама!

По њеном се лицу разли блажен осмејак па ће рећи:

— Ах, мили, мили! Како је лепо, како је слатко! Да је тако увек, увек...

— Умири се, Веро, ти ме плашиш.

Не потраја друго она се потпуно умири.

— Веро, шта је са ујаком?

— Тетка му је писала ал нема још одговора.

Вера је сваким даном све више и више венула.

Једаред ухватим тетку на само.

— Тетка, видите ли да Вера све горе и горе изгледа?

— Немој да булазнич којешта, рече она осорљиво.

— Не булазним ја, тетка, ја оћу да знам узрок. Кажите ми шта је било између ње и оца? Не смем да је питам, јер знам колико воли и поштује оца; бојим се казаћу о њему штогод рђаво па ћу је увредити а она је у последње време јако нервозна.

(НАСТАВИТЕ СЕ)

ГДЕ ПОМОРАНЦЕ ЗРУ

од
Н. А. Љејкина

(НАСТАВАК)

XLVI

Воз се зауставио. На платформи неапољске станице врви силан свет. Најчешће си могао видети прљаве и масне црне шешире са широким ободима. Испод шешира вире препланула лица с црним брадама и брковима и необријаним подбратцима. Тамо и овамо промичу утегнути официри, у уским, зелено-плавим панталонама и шешицама тако малим, да једва покривају главу.

— Ботега! Ботега! То јест..... не ботега.... него: Фачино! Фачино! викала је кроз прозор од вагона Глафира Семјоновна, пошто је најпре погрешно укњизи прочитала како се зове носач талијански.

Посач у плавој блузи, с блеханом нумером на грудима, ускочи у куће.

— Ево... Тре сак-војаж..... Дуо јастука..... Але!... Вентурино наћи и нека нас вози у алберго, издавала је она налог посачу уилећући у говор по неку талијанску реч.

Посач потегли ручни пртљак вратима од станице. Тамо Иванови и Коњури седоше у први омнибус, што беше пред њима, и који беше својина гостионице Бристола.

Пођоше.

Од станице води најпре једна широка улица. За тим се протезаше уски сокачићи, буџаци безкрајни, прљави, смрдљиви као и у Риму. У њима су старе куће од неколико спратова, с дућанима, где се продавало што је потребно за јело; ту су бербернице где прљави бербери са засуканим до лаката рукавима, и прљавом рубљу, бријаху својим посетиоцима четкасте подбратке на праговима својих дућана. Ту се варе боб и макарони; ту их народ и једе, тј. гура у уста просто рукама; ту се музу козе одмах у бутеле; ту се суши рубље с прљавим крпама, дечије простирке, преобука. Около дућана врљају мршави пси, и очекују ко ће им што бацити.

— Боже мој! какво је страшно ђубре! узвикује Глафира Семјоновна. — Ту би наша куварица Афимија требала да живи. Ту би се вала као купус на сланини. Јер она вели: у кујни не може никад бити чисто; кујна и јесте за то, да у њој нечистоћа и неред буде.

Пут иде уз брдо. Мазге запрегнуте у омнибус једва су вукле омнибус по тим буџацима. Једва се једном и ти сокачићи изређаше, лагано се извезоше на брдо и изиђоше на Корсо Виктора Емануела, — широку улицу са трамвајем и здањима по новом укусу. Улица је на вису и личи на терасу, куће стоје само на једној страни, што се пење уз брдо; друга страна је опточена каменом баријером и преко ове показује се дивни изглед на Неапољ и на море. Куће се спуштају мору терасама. Беше се смрачило. У даљини се видио Везув с његовим „багровим заревом“.

— Иване Кондратићу! Видите како гори Везув? говораше Глафира Коњурину.

— Видим, видим, али опет, ја сам га друкчије замишљао. Ово није ништа! У нас, кад прођеш николајевском жељезницом крај Колшина, већи пламен видиш на оцаима оног завода за ливење гвожђа, него што је овај.

Омнибус стаде пред гостионицом. Ударише у велико звоно, прихватише јеку мала звонца. Испадеше вратар и његов помоћник, у капима са златним шпиритом, истрчаше и момци са зеленим кеџама, испадне и један дечко у душанци, истрча најпосле и сам управник гостионице, с по једним плајвазом за сваким увом. Све се то окоми на кола да свуче пртљак са омнибуса и путнике из омнибуса.

— Две камера... поче Глафира Семјоновна дупати талијанским језиком, али јој момци стадоше одговарати француски, немачки и енглески.

— Madame parle français? (Говори ли госпођа француски) пита елегантни управник и дивни потврдан одговор поведе их да седну покретни вагон за пењање. Николај Ивановић и Коњури иђаху позади.

Зашкрипеше винтови у машини и направи се путници обреше у ходнику трећег спрата. Намах се у ходнику зачу руски говор:

— Иди и кажи тим подлацима, ако и данас буде за обед овчевина с макаронима и црни пудино, да ће их ђаво однети, а ја нећу ту обедовати!

На сред ходника стојао је млад човек у шарену оделу с малом капицом на глави, оковратник шарене кошуље одупро му у подбрадак, на ланцу златном и масивном висе ваздан којекавих драгулија, а на рукавима од кошуље стоје дугмад као мали тањирчићи.

Пред њим стоји средњевечан човек, дуге косе и клинасте браде. Он беше омален, слабачак и одело је висело на њему као на коцу.

— Могао би распитати само какав им је јеловник иначе шта би друго, јер они ради на пење јела мењати, одговори тај мали, слаб човек.

— Не адвокатиши, него — иди!

— Гле, Руси! оте се узвик Глафири Семјоновној и она гурну Николаја у бок.

— Тако је госпођо; ми смо Руси! одговори јој млади човек. — Допустите да се представим. Из Петрограда... Продаја мепина, кожа, чуне и вуне наследника Аверјана Грабљина. Григорије Аверјановић Грабљин! представи се младић. — А ово је господин — шкрабало из Петрограда, Василије Дмитриј Перехватов. Повео сам га иностранство као тумача. Хвалио ми се, да боље говори талијански од немача Мазинија, а међутим он не уме ни бекнути, само француски по нешто брбља па и то са чивутеким нагласком.

— Врло ми је драго... рече Глафира Семјоновна, па пружи руку Грабљину и Перехватову. — И ми смо из Петрограда. Ово је мој муж, а ово је наш пријатељ.

Николај Ивановић и Коњури казаше своја имена и пружише руке новим познаницима.

— Па иди и јави за овчевину и пудино, још једном заповеди Грабљин Перехватову. — И да те маене рибе више не доносе.

Перехватов се почеша иза врата, и нехотице пође лагано низ басемаке. Управник гостионице поведе Иванове и Коњурина да им покаже собе. Грабљин је ишао позади, метнувши руке у џепове.

— Ви сте запали у гостионицу, која је гора

од сваке пећине разбојничке! говорио је он Ивановима и Коњурину.

— Па све су оне такве у иностранству, одговори Коњурин.

— Не, ова је под избор разбојничка. Ја сам пола Европе прошао, али оваког разбојничког пристаништа нигде нисам видео... За мали сифон соде отме ти пола франка. Вина немају јефтине, јер од пет франака боца. Сем тога, ово вам је енглеско гнездо. Гостионица препуна самих Енглеза. Њихов дух овуда веје и свакога који дође онде даве енглеским јелима. За доручак дају ти овчевину с макаронима и бобом; на обеду — опет овчевина; за доручак ти дају црни пудинг, за обед — опет црни пудинг, а мене надарио ћаво да узмем пансион за недељу дана. Три дана већ како овде живим, а просто не могу да гледам те мрзавце. Решно сам се, ако ми и данас даду опет овчевину с бобовима, — да пљунем на пансион, те да идем у други ресторан да обедујем.

— Не... не... Ми нећемо нипошто узети стан с пансионом, одговори Николај Ивановић. — Зашто да се стенијавамо?

— Дабогме... Него знате шта? Јесте ли ви обедовали? Умите се и преобуците, па хајдемо заједно на обед у један ресторан преко пута од Сан-Карла, предложи Грабљин. — Јуче сам вечеро тамо после позоришта. Одличан ресторан и јевтино му је и шампањско вино. До врага с овом гостионицом! Не могу очима да гледам те гадне Енглезе. Не могу да ждерем боб и рибу, коју преливају одвратним сосом. А поврх свега, све је јело тако занепрено, да ти се сва уста исприште. Дакле, пристајете ли? А већ мени је врло мило, што своје Русе и овде видим.

— Та причекајте, причекајте мало! Дајте нам пре свега да се доведемо у ред! рече Глафира Семјоновна.

Иванови и Коњурин изабраше себи собе и пошоше да се умију од путничке прашине и прљавштине.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

СМРТ ЈЕДНОГА ЧИНОВНИКА

— А. ЧЕХОВ. —

Једнога лепога вечера седео је исто тако лепи извршитељ, Иван Дмитрић Червјаков, у паркету другога реда и гледао кроз доглед „Корневиљска звона“. Гледао је и осећао се на врхунцу уживања. Кад наједанпут... У приповеткама често наилазимо на то „кад наједанпут“. Писци имају право: живот је тако пун изненађења! Кад, дакле, наједанпут лице се његово смрачи, очи му се

помутеше, дисање престаде... он спусти доглед, наже се и... афи-ха!! Киуо је, као што видите. Кијање се никоме и нигде не забрањује. Кијају и сељаци, и окружни начелници, а по кашто чак и тајни саветници. Сви кијају. Червјаков се није ни мало збунио, брисао се марамом, и, као уљудан човек, погледао око себе: да није кога узнемирио својим кијањем? Али сад се тек збуни. Спазио је, како је старчић, што је седео пред њим у првом реду, нешто гуићао и брижљиво брисао рукавицом своју ћелу и врат. У њему је Червјаков познао цивилнога генерала Бризжалова.

„Упрскао сам га! помисли Червјаков. Није мој претпостављени, туђ је, али је ипак непријатно. Треба да се извиним.

Червјаков се накашља, наже се и прошапута генералу на уво:

— Извините, ваше—ство, ја сам вас упрскао... нехотице...

— Ништа, ништа...

— За име Божје, опростите. Ја... ипак... нисам хтео!

— Ах, седите, Бога вам! Пустите ме, да слушам.

Червјаков се збуни, насмехну се глуко и поче гледати на позорницу. Он је гледао, али већ није више осећао никаква уживања. Њиме овлада неки мучни немир. Између чиновна приђе Бризжалову, упути се поред њега и, савладавши страх, протеша:

— Упрскао сам вас, ваше-ство... Опростите... Ја, то јест... није да сам...

— Ама, оставите то... Ја већ заборавио, а ви све једнако о томе! рече генерал и нестрпљиво задрхта доњом усницом.

„Заборавио, а у очима му сама пакост“, помисли Червјаков, погледајући подозриво на генерала. — „Неће ни да говори. Треба му објаснити, да ја то нисам никако хтео... да је то природни закон, иначе ће мислити, да сам хтео да пљунем... Ако сад и не мисли, доцније ће помислити!...“

Кад је дошао кући, испричао је Червјаков жени о својој неуљудности. Жена како му је изгледало, гледала је прилично лакомислено на овај догађај: мало се само уцлашила, па се одмах за тим и умирила, кад је дознала, да је Бризжалов „туђ“.

— Али, при свем том, иди, па се извини, рече она. — Помислиће, да се не уменш понашати међу светом!

— Ама, то је баш оно! Ја сам се правдао, а он некако чудновато... Не рече ни једне паметне речи. А није ни било угодно за разговор.

Другога дана обуче Червјаков нову униформу, удеси се и оде Бризжалову да објасни... Кад је ушао у генералову собу за примање, затекао је тамо много молитеља, а међу њима и самога ге-

нерала, који већ беше почео примати молбе. Пошто је већ пропитао неколико молитеља, генерал баци поглед и на Червјакова.

— Јуче у „Аркадији“, ако се сећате, ваше-ство, отпоче извршитељ беседити, — кинуо сам и... нехотице упрскао... Опр...

— Каква лудорија!.. А ја мислим, Бог зна шта!.. Шта ви желите? обрати се генерал другоме молитељу.

„Неће ни да говори! помисли Червјаков, побледивши. — Значи, да се љути... Не, то се не може тако оставити... Морам му објаснити...“

Кад је генерал свршио разговор и с последњим молитељем и упутио се у унутрашња одељења, Червјаков крочи за њим и замуца:

— Ваше-ство! Кад сам се осмелио, да узнемирим ваше-ство, то је само, могу рећи, из осећања покајања!.. Није намерно било, изволите се и сами размислити.

Генералово лице доби неки плачевни изглед и он ману руком.

— Ама ви мене, канда, држите за будалу, господине! рече он и несташе га у вратима.

„За будалу?... Од куд то?“ размишљао је Червјаков. — „Нема ту ништа „за будалу“! Генерал, и не може да разуме! Кад је тако, нећу се ја више ни правдати пред тим лудаком! До ђавола с њим! Написаћу му писмо, али му више долазити нећу! Бога ми, нећу!“

Тако је размишљао Червјаков, идући кући. Али писмо генералу није написао. Мислио је и мислио, и никако није могао да измисли то писмо. Морао је, дакле, другога дана опет ићи, да лично објасни.

— Јуче сам долазио да узнемирим ваше-ство, промумла он, кад га генерал погледа питајући, — не зато, да би држао за будалу, како сте ви изволели рећи. Ја сам се правдао за то, што сам, кијајући, упрскао... а не сам ни мислио држати за будалу нити пак именовати. Зар би се и смео именовати? Кад би се ми именовали, то онда не би било никаквога, тако рећи, уважења према особама....

— Напоље!! загрме наједанпут генерал помодривши и дршћући целим телом.

— Како?... шапућући запита Червјаков, занемео од ужаса.

— Напоље се вуци!! понови генерал лупајући ногама.

У утроби Ивана Дмитрића откиде се нешто. Он ништа није видео, ништа није чуо, само измаче до врата, изиђе на улицу и оде посрћући... Несвесно дошавши кући, не скидајући униформу, легао је на диван и — умро.

с руског **И. У.**

СРПСКО НАРОДНО БЛАГО

Скупљање слика из српског језика

(наставка)

Отрес'о се к'о пас росе, вели се за оног, који је какав рђав посао окончао, па се много па ње не осврће, но само гледи да што пре од тог измакне. Зна се да пас не воли гацати кроз росну траву, али кад га „дужност“ и туда нагони, он чим из ње избије на путању, само што стане и протресе се — па оде даље као да ништа није ни било. Обично се човек, кад га нешто непријатно снађе, вајка и жали; неки чак гледа да како тако то избегне, а неки — врло ретки — да се за то чак и свети. Али човек, посеће природе, човек, данашњега доба, само се згрчи, слегне раменима, повије главу и — трни што га снађе. Кад све прохуји и кад му бес протутњи над главом, он хукне, отресе се и — настави и даље живети као добар и честит грађанин.

Spectator.

(Наставиће се)

ПИРОЋАНКЕ

ПРИБЕЛЕЖНО: Мил. Ђ. Станојевић УЧИТЕЉ

16

Данковица

Невестице Данковице,
Да камо ти Данко јунак,
„Еј га тамо у Совију!
Не лаж' не лаж' Данковице!
Буд је Данко у Совију,
Што ће пушка на чивију,
Што ће сабља у канију,
У канију на узглавље?”

17

Девојачка превара

Мори млада невесто,
Што се млада удаде:
Ил' си сама годела
Ил' превара голема?
— Несам сама годела
„Нег' превара голема:
„Ова златна јабука
„И смиљева ћитница“.

ПОЗОРИШНА ХРОНИКА

СКОБА СРБАЉА, драмат у пет делова, с певањем,
од Ђуре Јакшића.

Морам вам одмах изјавити да сам ја био међу онима тога вечера, којима се овај драмат Ђурић, овакав какав је, са свима својим мањима и недостацима, допао. Знам да ће ме ово при-

знање скупо коштати и навући ми можда до некле и заслужен прекор: да се мени све оно допада што се другима не допада и обратно; али сам ја већ стекао обичај да говорим с вама искрено, па с тога нећу ни ову прилику да пропустим а да вам не кажем онако како збиља мислим.

Јест, допада ми се „Сеоба Србаља“ као што ми се допада све што има некога смисла, а овај комад има га веома дубоког. Право уметничко дело познаћете по томе што никад не губи вредност, ма колико година над њим прохујало. А комад „Сеоба Србаља“ не само што није ништа од вредности изгубио, но је сад можда више сувремено но што је икад био. Сем тога, само дело, добило је још у толико, што су се изгладиле с временом, многе несавршености у склопу, које су се у доба његова стварања сматрале као убиствене за једну драму. Данашње је време много либералније, бар у томе, и врло се мало обзире на облик и сићушне вештине, него гледа како је изражена главна мисао и колико има душе човекове у једном књижевном створу. Ми смо се већ по мало навикли ценити дела не по недостацима, без којих није ни једно, већ по количини лепота, што у себи садрже.

А колико тога има у овом комаду постараћу се да вам покажем.

На Бојку, прастару постојбину Србинову, ударила је страховита туђинска најезда. Авари су похарали, огњем попалили ову мирну земљу и с том новом несрећом, донели још црњу, са свим нову и дотле Србима непознату беду — раздор. Туђински утицај учини те се исклаше браћа међу собом и један део, који родство није триети могао, а веран традицијама својих предака остао, крену у свет за својим младим жуцаном Љубишом. Већ пет година како лутају! Најзад загазише у ове чаробне земље, од Тимока па до Дрине валовите, ту где, како вели Прота Матија, во највише пута рикне! Зар су је могли сагледати а не завоleti! Ова штомина и бајност, која је тек касније добила своје право име *Шумадина*, није могла не пленити срца наших пра-старих предака, благородније душе а скромнијих жеља по њихови потомци. Вас народ ко у један глас зааманети: „ту да останемо!“

И остала би ова поломљена сиротиња, да се више не потуца од трна до грма, кад не би Љубиша бранио. Ал' Љубиша позива да се вриу у Бојку, камену колевку, свету земљу тужног народа. Лако је народу, ал' Љубиша је оставио у Бојци гробове неколико колена славних предака, Љубиша је ту окусио прву радост детињства, први занос власти и господства и прву сласт — љубави. Љубишу мами на трагове Бојка, премила отаџбина, оличена у замилованој Лали, која остаје бајна и неодређена у овој песми као што су заносни и неодређени сви снови младалачке љу-

бави. Нека вам ова слика којом се Ђура послужио не изгледа профана, што је уз отаџбину ставио љубу нељубљену; та фигура није за презирање. Сетите се да је и Гете у оном свом дивном „*Егмонт*“, олично *слободу* у Клари, да би је што бајнијом и што привлачнијом начинио за Егмонта. А и Егмонт и Љубиша су једног рода. Поредите само симпатије, што их окружавају, и обратите пажњу како и за једним и за другим, на сваком кораку, ниче љубав.

Љубиша, дакле, свим жаром своје љубави, свим нагонима својих традиција, свом силом свога увређеног ауторитета тежи — у Бојку.

Али су муке, невоље, трпљења и напори, а нарочито обилни разноврсни примери и трења о туђе расе исквариле многе главешине српске. Најпре на оног пример саблажљив утиче, који уме да види и расуди. Протестантизам и револуција су се појавиле прво у главама људи који мисле. Прва опаска изазива поређење, а поређење, и ако врло често демонстрира истину, врло често човека уводи у заблуду, јер је обично једнострано. Код главара се, дакле, услед свега тога, породила завист, а завист је мајка мржњи, мржња рађа освету и главари су наумили да се Љубиши освете. Они неће да иду за Љубишом којег их слепа љубав води у славу али и у беду, него хоће у Србији да остану, да се одморе и поткрваве. Али уз Љубишу је народ, јер само прости људи љубе без интереса. Да није Љубиша велики душом колико је велики срцем и снагом, дошло би до крвавог сукоба. Али он не да да се пролива брацка крв и — остаје у Србији.

Још тада, дакле, богатство, материјалан интерес сузбија и побеђује и љубав и патриотизам и понос и амбицију. *Ubi bene ibi patria!* Лепе смо претке имали, није чудо, што смо се и ми овако ниско срозали.

И како нас грдно, грозно богови казне!

Одмах Љубиши умире Лала — гаси се нада! Прекида се за навек свака спона између Срба и Бојке. Срби су престали бити Срби и постали су — Шумадинци!

Нов ваздух нагриза старе врлине и уноси пометњу међу несрећне Србе. Богатство и дивота опија људе до безумља! Свако се осећа лако живети! Нестало је оне муке љуте, што је народ за земљу везивала, и ишчезла голема невоља што је браћу од злотвора правила, што је све чланове једног племена солидарисала. Престало је: сви за једног, један за све; а настало: сваки за се а Бог за све! Па како таде тако и данаске! Човек се осетио довољан себи у природи, и побеснио. Неће да призна и верма старе строге богове, који су га на мучења осуђивали, но хоће и Бога доброг и лепог као што су и ове земље. Оптимизам га заноси да не може да издржи ма и најмање жељкање за старом, сиротом Бојком.

Та погледај од рођења слепче!

Видиш Дунав где у пени мутној

Носи сома, штуку и кечигу (ох ох, деликатес!)
 А обала дивљач свакојаку
 Дивокозу, вука и медведа:
 Срва скаче од јеле до јеле —
 Чека само ловца и тетиву
 Да је бијеш, да се њоме раниш,
 А са кожом од дивље звери
 Нагост тела срамежливо скриваш.

Чујете ли? Као први људи и ветерани из раја,
 — Бојке — примећавају већ своју голотињу и по-
 кривају је!

Све старо напушта, свега се досадањег од-
 риче, на све се негдашње плази и пљује:

Шта ће ми стара Бојка
 Матора седа девојка...

Па кад за своју отаџбину неће да зна, не
 требају му више ни њени заштитници:

Не бојим се Бога ни једнога!
 Нова земља, богови су нови!

И одмах руши и породицу и сваки досадањи
 ауторитет:

Стари наши већ овде не суде!

Али га је и снашла казна страшна.

Први ударац пијука навлачи обееноме овакву
 клетву на главу:

Рђо једна, уло и несрећо!
 Сто пут гори од ђубрета ова,
 Које ријеш на пакост богова.
 Десна ти се Бог д'о осушила!
 Онеммо језиком поганим!
 У најгрђим мукама издан'о
 Презрен, проклет к'о куче смрдљиво,
 Што у амбиз орловима сурим
 Са вилама котрљају људи!

Што му рекли, оно му се стекло, а ми смо
 потомци од таквих синова, јер, као што се кас-
 није види, јунаци иду да изгину; а ови проклет-
 ници из боја бегају и остају да даљи пород из-
 рађају и — Српство расплођују.

Пошто је Љубиша срећно смрвио Аваре, на
 курбан новом огњишту положио је главу брата
 рођенога окупану у крви. Жељ за влашћу отрова
 душу главарима и свештеницима те они отроваше
 Љубишу, који се сруши поред убијеног брата, а
 око њих леже народ као леса. Учини се страшна
 погибија, направи се грдна костурница! Ништа од
 љубави не почини више зла!

„Јаох, срце вечита моријо!“

И на тако брацком крвљу наквашеној земљи,
 Срби направиле своје прво огњиште! Мора се
 признати да је добро темељ цементираи!

И зар је сад чудно што потомци на огњишту
 овом оволике грехе испаштају? Зар се могао бољи
 плод од овог крвавог семена очекивати, него раз-
 дор, омраза, срамота, грабеж, разбојништво и роц-
 ство? Зар се са оваквог разбојништа може други
 мирис к небу петти, него загушљиви смрад од пр-

лаве крви, што дражи и шири поздре те на још
 већу ств навлачи. Велики су греси наши, а све
 се више у њих топимо. Овако се више трпет не
 може, а из ове Бојке никуд немамо, јер они наши
 стари су бар понели собом лук и тетиву, огрнути
 сировим кожама, а ми би морали кретати и без
 коже, јер да смо их и девет имали — до сада би
 нам их одрали!

Је-ли могуће да нико није овај дубоки значај
 видео у овој лепој Ђуриној драми? Па за које је
 јаде и кога ради је тај човек писао ове ствари?!
 Да ли у Србији има још кога који се у књизи
 разуме сем ђака и професора књижевности, који
 свуд вечито траже само некакве „заплете“ и „рас-
 плете“?

Мора се признати да је комад веома много
 од своје дражи изгубио због свога посве лошег
 приказа. Ја већ више не умам да говорим нашим
 глумцима! Зар они не примећују да ни они ни
 публика не могу разумети значај Ђуриних сти-
 хова, нити им оценити лепоту, кад их они овако
 изговарају? Ама нема глумца без дикције! Морате
 се научити да преломите језик и да говорите сти-
 хове, јер без тога вам не вреди никаква игра нити
 пренемагање. Ако не умете стихове лепо изгова-
 рати, нисте глумци него сте пајаци. Не мрдајте
 ни ногама ни рукама, само говорите, али оно што
 изговорите нека добије онај смисао, што га има
 у књизи.

Нико, ама нико, није био добар. Немају појма
 шта је овај комад, него га играју као какву мо-
 дерну драму, са уздасима и превијањем. Пошто
 су вам сви други познати већ, хоћу да вам ка-
 жем само: да је овог вечера изашла пред публику
 са јаком и тешком улогом Босиљке, г-ђица Петко-
 вићева. Она је доста лепа и врло пријатна. То је
 све што се о њој за сад може рећи. Јер ни о
 гласу њеном не знам шта да мислим пошто и су-
 више ништа. Чини ми се да у игри хоће да по-
 дражава г-ђица Нигриновој. Боже мој, Боже! Шта
 још све не може пасти живом човеку на памет!

Г. Милутиновић, који је говорио као и сви
 остали, отпевао је доста мило ону песмицу.

Режија није имала никаквог смисла, и мислим
 да би требао на то да и драматург обрати пажњу
 — ако би било од тог какве вајде.

Spectator.

О Г Л А С

У својој кући на Теразијама издајем од Ђур-
 ђев дана два дућана. За погодбу обратити се

Др Б. М. Банковићу

1, 1—3

Краља Милана ул. Бр. 89.

Садржај: „Песма о свечаности Нероновој“ — „Жртва љубави“ (наставак). — „Глас поморанце зру“ (наставак). — „Смрт једнога
 чиновника“ — „Српско народно братство“ (наставак). — „Позоришна хроника“

Власник: Ст. М. Веселиновић. — Парца Радикална Штампарија — Уред: Ј. М. Веселиновић